

Brüssel, 9. oktoober 2020
(OR. en)

11721/1/20
REV 1

SOC 608

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	11084/20
Teema:	Miinimumsissetuleku kaitse tugevdamine, et võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu COVID-19 pandeemia ajal ja pärast seda Nõukogu järeldused (9. september 2020)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused, mis käsitlevad miinimumsissetuleku kaitse tugevdamist, et võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu COVID-19 pandeemia ajal ja pärast seda, mille nõukogu kiitis heaks 9. oktoobril 2020 lõppenud kirjaliku menetluse teel.

Miimumsissetuleku kaitse tugevdamine, et võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu COVID-19 pandeemia ajal ja pärast seda

Nõukogu järeldused

TUNNISTADES, et

1. Euroopa Ülemkogu strateegilises tegevuskavas aastateks 2019–2024 nimetatakse ebavõrdsust suureks poliitiliseks, sotsiaalseks ja majanduslikuks riskiks ning kutsutakse üles pakkuma võimalusi kõigile. Kirjeldades Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise viise, pööratakse komisjoni teatises „Tugev sotsiaalne Euroopa õiglaste üleminekute jaoks“¹ tähelepanu sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse parandamisele: see, et kedagi ei jäeta muutuste ajastul kõrvale, tähendab võitlust vaesuse vastu.
2. Hoolimata COVID-19 pandeemia reageerimiseks võetud meetmetest, toovad selle sotsiaalsed ja majanduslikud tagajärjed esile haavatavuse ja teravdavad seda dramaatiliselt, suurendades Euroopa sotsiaal-majanduslike lõhede süvenemise ohtu². Euroopa Ülemkogu liikmete poolt tervitatakse peetud teekaardis majanduse taastumise suunas märgitakse vajadust käsitleda kriisi sotsiaal-majanduslikke tagajärgi. Suur väljakutse on kaitsta nende inimeste sissetulekut, kes kaotavad töö, kelle sissetulek väheneb või kaob ja kellel puuduvad piisavad vahendid. Miimumsissetuleku kaitse koos aktiveerimis- ja tugiteenustega mängib olulist rolli vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohu leevendamisel praeguses kriisis ning toetab seeläbi nii praegu kui ka edaspidi ühiskonnas kõige ebasoodsamas olukorras olevaid inimesi³.

¹ COM(2020) 14 final.

² OECD 2020: COVID-19: inimeste ja ühiskonna kaitse.

³ ILO 2020: Sotsiaalkaitsemeetmed COVID-19 kriisile reageerimiseks: riigipõhised meetmed ja poliitilised kaalutlused.

3. Miinimumsissetuleku tagamise kavad mitte ainult ei aita oluliselt kaasa nende rühmade sotsiaalkaitsele, keda kriis on kõige rängemalt mõjutanud, vaid neil on ka stabiliseeriv mõju toodetud kaupade ja teenuste üldisele nõudlusele majanduses⁴.
4. Üldiste suundumuste jälgimise põhjal võib kinnitada miinimumsissetuleku kaitse ja aktiivse kaasamise tugevdamise tähtsust Euroopas. Viimase kümne aasta jooksul on liidus vaesusest välja aidatud miljoneid inimesi. Tulemus ei vasta siiski ELi eesmärgile päästa 2020. aastaks vaesusest 20 miljonit kodanikku. Isegi enne pandeemia puhkemist oli vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus endiselt rohkem kui iga viies eurooplane ja iga neljas laps⁵. Erilist tähelepanu väärib üksikvanemaga leibkondade ja (peaaegu) tööta leibkondades elavate isikute olukord, kuna nende haavatavus on eriti suur. Nad on pidevas vaesuse ohus⁶ ja viimasena nimetatud isikuid ähvardab oht veelgi sügavamale vaesusesse langeda. Selline areng näitab, et kogu Euroopas on miinimumsissetuleku kaitstes lünki seoses piisavuse, ulatuse ja tugiteenuste kättesaadavusega⁷. Viimase kümne aasta jooksul on nende lünkade täitmisel tehtud vähe edusamme⁸.
5. Miinimumsissetuleku kaitset tuleks käsitada osana kogu riiklikust hoolekandesüsteemist: hästi kavandatud, integreeritud, piisavad ja kestlikud sotsiaaltoetused ja -teenused pakuvad kõigile tõhusat kaitset. Investeeringud sotsiaalkaitsesüsteemidesse annavad pikas perspektiivis väärtuslikke sotsiaalseid ja majanduslikke tulemusi. Sotsiaalkaitse suurendab sotsiaal-majanduslikku vastupanuvõimet ning soodustab inimkapitali arengut ja võrdsete võimaluste tagamist, eelkõige vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste jaoks.

⁴ Euroopa Parlament 2010: Uuring „Sotsiaalkaitse roll majanduse stabiliseerijana: praegusest kriisist saadud õppetunnid“.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/t2020_50/default/table?lang=en.

⁶ Eurostat 2020: Vaesuse ohus olevate inimeste määr sõltuvalt suhtelise vaesuse piirist ja leibkonna liigist; Sotsiaalkaitsekomitee 2019: aastaaruanne.

⁷ Ühine tööhõivearuanne 2020, lk 34.

⁸ Euroopa Parlament 2017: Uuring „Minimum income policies in EU Member States“ (Miinimumsissetuleku poliitika ELi liikmesriikides); Euroopa Komisjon 2016: „Minimum Income Schemes in Europe: A study of national policies 2015“ (Miinimumsissetuleku kavad Euroopas – riikide poliitika uuring 2015).

6. Euroopa sotsiaalõiguste sambas rõhutatakse põhimõtet, et igaühel, kellel puuduvad piisavad elatusvahendid, on õigus piisavale miinimumsissetulekutoetusele, et tagada inimväärne elu kõikides eluetappides, ning tegelik juurdepääs seda võimaldavatele kaupadele ja teenustele.
7. Ebavõrdsuse, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisel on oluline roll mitmel meetmel: piisavat miinimumsissetuleku kaitset pakutakse sotsiaalabi, miinimumsissetuleku tagamise kavade või muude riiklikult kindlaksmääratud põhiliste sotsiaalkaitsetagatiste kaudu isikutele, kes ei ole saanud tööturule siseneda või sinna naasta ning kellel puuduvad elatusvahendid. Nende meetmete eesmärk on leevendada leibkondade vaesust ja tagada inimväärne elu⁹. Koos stiimulitega töövõimeliste inimeste (uuesti) tööturule integreerimiseks ning tegeliku juurdepääsu andmisega seda võimaldavatele kaupadele ja teenustele edendavad miinimumsissetuleku kavad inimeste aktiivset kaasamist tööhõivesse ja ühiskonda. Selleks et vähendada naiste suuremat vaesuseohtu ja hõlbustada naiste osalemist tööturul, on muude tegurite hulgas eriti oluline käsitleda töö- ja hoolduskohustuste ühitamise probleeme üksikvanemate puhul, kellest kümnest kaheksa on naised¹⁰.

⁹ Euroopa Parlament 2017 (vt eespool).

¹⁰ Eurostat 2020: Isikute arv soo, vanuserühma, leibkonna koosseisu ja tööalase staatuse kaupa, viimased andmed 2019. aastast.

8. Liikmesriikide ülesanne on välja töötada ja rakendada siseriiklikud sätted, millega tagatakse miinimumsissetuleku kaitse. Miinimumsissetuleku kaitset käsitlev liidu raamistik on praegu kehtestatud nõukogu soovitusena 92/441/EMÜ,¹¹ komisjoni soovitusena 2008/867/EÜ ning asjakohaste järelevalve- ja poliitika koordineerimise tegevustega Euroopa poolaasta raames, mida toetab miinimumsissetuleku kaitset käsitlev ELi võrdlusraamistik. Selle edasiarendamine võib aidata kõrvaldada miinimumsissetuleku kaitses veel eksisteerivaid lünki. Tõhus miinimumsissetuleku kaitse kogu liidus võiks aidata vähendada sotsiaalset ebavõrdsust ja erinevusi liikmesriikides ja nende vahel, edendades seeläbi ülespoole suunatud sotsiaalset lähenemist. Tulevane töö liidu raamistikuga võiks samuti aidata tugevdada miinimumsissetuleku kaitse funktsiooni majanduse stabiliseerijana¹² kõigis ELi majandustes, aidates kaitsta majanduse kogunõudlust kriisi ajal ja pärast seda.
9. Tõhus miinimumsissetuleku kaitse eeldab peamiste põhimõtete kohaldamist. Neid põhimõtteid on käsitletud ka nõukogu soovituses 92/441, komisjoni soovitusel tööturul tõrjutud isikute aktiivse kaasamise kohta¹³ ja ILO sotsiaalkaitse põhialuseid käsitlevas 2012. aasta soovituses (nr 202). Peamised põhimõtted on eelkõige järgmised.
- a. *Juurdepääs*. Universaalsuse põhimõttest lähtudes peaks abivajajatel olema õigus hüvitistele juurdepääsuks mittediskrimineerivatel ja üldistel tingimustel. Tuleks tagada tegelik juurdepääs hüvitistele ja nende kasutamine, sealhulgas juurdepääsetavate ja lihtsustatud taotlusmenetluste ning edasikaebamise õiguse kaudu.

¹¹ 92/441/EMÜ: nõukogu 24. juuni 1992. aasta soovitus piisavate vahendite ja toetuste ühiste kriteeriumide kohta sotsiaalkindlustussüsteemides (EÜT L 245, 26.8.1992, lk 46–48).

¹² Euroopa Parlament 2010 (vt eespool).

¹³ Komisjoni 3. oktoobri 2008. aasta soovitus tööturul tõrjutud inimeste aktiivse kaasamise kohta (2008/867/EÜ) (ELT L 307, 18.11.2008, lk 11–14).

- b. *Piisavus.* Inimväärase elu põhimõttest lähtudes tuleks põhivajadused katta piisava miinimumsissetuleku toetusega, võttes arvesse asjaomase liikmesriigi elatustaset ja hinnataset või riiklikku vaesuspiiri. Vajadusi tuleks hinnata järjepidevate ja läbipaistvate meetodite abil; hüvitiste kohandamine peaks olema korrapärane ja seotud asjakohaste näitajatega. Piisavalt tuleks arvesse võtta leibkonna koosseisu ja konkreetseid individuaalseid vajadusi, näiteks seoses puude, lastehoiu või pikaajalise hooldusega.
- c. *Võimaldavad tegurid.* Aktiivse kaasamise põhimõtte alusel peaks miinimumsissetuleku kaitse hõlmama kvaliteetsete tugiteenuste osutamist. Töövõimelistele inimestele tuleks pakkuda stiimuleid töötamiseks ja asjakohaseid aktiivseid tööturumeetmeid, näiteks tööle suunamist ja koolitust. Selliseid kavasid peaksid täiendama mitmesugused sotsiaalteenused, nagu nõustamine, sealhulgas õigusnõustamine ja teave kättesaadava toetuse kohta, piisav abi ja nõustamine, et tagada kavade tegelik jõudmine sihtrühmadeni ja kõikidele toetuse võimaldamine.

10. Euroopa poolaasta aitab kaasa väärtusliku järelevalve ja poliitika koordineerimisega ühise tööhõivearuande, riigiaruannete ja riigipõhiste soovitude kaudu, eesmärgiga parandada miinimumsissetuleku kaitse tõhusust. Selles osas annab olulise võrdlusaluse sotsiaalkaitsekomitee välja töötatud võrdlusraamistik, mis käsitleb piisavust, abikõlblikkust ja aktiveerimist miinimumsissetuleku valdkonnas ja toetab ELi tasandi järelevalvet. Järelevalveraamistiku edasiseks arenguks selles valdkonnas on kasulik jätkata tööd võrreldava ja kvaliteetse kvalitatiivse ja kvantitatiivse teabe kogumisel, võttes nõuetekohaselt arvesse liikmesriikide mitmekesist miinimumsissetuleku kaitse poliitikat.
11. Hindamine¹⁴ näitab, et nõukogu soovitusel piisavate vahendite ja sotsiaallabi ühiste kriteeriumide kohta sotsiaalkaitse süsteemides ning komisjoni soovitusel tööturult tõrjutud isikute aktiivse kaasamise kohta esitatud poliitiliste suuniste rakendamisel on saavutatud vastakaid või isegi suhteliselt tähtsusetuid tulemusi. See rõhutab vajadust edasiste meetmete järele.
12. Euroopa Parlamendi 24. oktoobri 2017. aasta resolutsioonis¹⁵ kutsutakse kõiki liikmesriike üles kehtestama piisavad miinimumsissetuleku tagamise kavad, rõhutades miinimumsissetuleku kaitse rolli vaesuse vastu võitlemise vahendina. Samamoodi kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee oma 20. veebruari 2019. aasta arvamuses¹⁶ üles võtma meetmeid miinimumsissetuleku kaitse valdkonnas.

¹⁴ Komisjoni aruanne nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele 24. juuni 1992. aasta soovitusel 92/441/EMÜ (piisavate vahendite ja sotsiaallabi ühiste kriteeriumide kohta sotsiaalkaitse süsteemides) rakendamise kohta (KOM(1998) 774 (lõplik)); komisjoni talituste töödokument „Implementation of the 2008 Commission Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market“, (SWD(2017) 257 final).

¹⁵ Euroopa Parlamendi 24. oktoobri 2017. aasta resolutsioon miinimumsissetuleku poliitika kui vaesuse vastu võitlemise vahendi kohta (2016/2270(INI)).

¹⁶ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 20. veebruari 2019. aasta arvamus SOC/584-EESC-2018.

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

KUTSUB liikmesriike ÜLES:

13. PÜÜDMA TAGADA, et nende riiklikud miinimumsissetuleku kaitse kavad vastavad liidu ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni asjakohastele soovitudele, on kättesaadavad ja piisavad ning võimaldavad toetusesaajate sotsiaalset kaasatust ja tööturule kaasamist;
14. TEGEMA vastavate kavade väljatöötamisel, ajakohastamisel ja rakendamisel KOOSTÖÖD asjaomaste sidusrühmadega, nagu asjaomased asutused, sealhulgas kohalikud ja piirkondlikud asutused, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid, ning vajaduse korral vaesuses elavate inimestega;
15. VAATAMA korrapärase hindamise käigus LÄBI miinimumsissetuleku kaitse kavade toimimise ja piisavuse, et leevendada COVID-19 kriisi negatiivseid sotsiaalmajanduslikke tagajärgi ning toetada sotsiaalset kaasatust ja tööturule kaasamist, ning vajaduse korral MÄÄRAMA KINDLAKS meetmed nende tõhususe parandamiseks nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis ja neid RAKENDAMA;
16. TEGEMA JÕUPINGUTUSI, et teavitada inimesi, kes võivad vastata riiklikult kehtestatud abikõlblikkuse nõuetele, nende õigustest miinimumsissetuleku kaitsele; JULGUSTAMA neid inimesi taotlema rahalisi või mitterahalisi hüvitisi ning kasutama vastavaid hüvitisi koos aktiveerimis- ja tugiteenustega; ning
17. KOGUMA sooliselt segregeeritud andmeid, et jälgida ja hinnata miinimumsissetuleku kaitse poliitikat ja selle mõju, ning TOETAMA Euroopa Komisjoni, sotsiaalkaitsekomiteed ja tööhõivekomiteed perioodilise aruande koostamisel miinimumsissetuleku kaitse arengu kohta, esitades muu hulgas teavet ja andmeid juurdepääsu, piisavuse ja võimaldavate tegurite põhinäitajate kohta;

KUTSUB liikmesriike ja Euroopa Komisjoni ÜLES kooskõlas nende vastavate pädevustega, võttes arvesse riiklikke olusid ja erinevaid tööturumudeleid:

18. TEGEMA KOOSTÖÖD, et rakendada Euroopa sotsiaalõiguste sammas, ning pühenduma vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisel miinimumsissetuleku kaitse allesjäänud lünkade kõrvaldamisele;
19. tugevdama tööhõive- ja sotsiaalaspekte Euroopa poolaasta raames, koordineerides majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitikat seoses miinimumsissetuleku kaitsega, ning ESITAMA vastavad poliitilised soovitusel, milles võetakse pikaajaline seisukoht ja tasakaalustatakse majandus-, eelarve-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vajadusi;
20. TÕHUSTAMA parimate tavade vahetamist, riikidevahelise abi riiklike kontaktpunktide võrgustiku loomist ja vastastikust õppimist miinimumsissetuleku kaitse edasiarendamisel riiklikul ja piirkondlikul tasandil, sealhulgas miinimumsissetuleku võrgustiku kui sotsiaalkaitsekomitee tehnilise foorumi raames; ning
21. KASUTAMA PARIMAL VIISIL sihtotstarbelist toetust olemasolevatest ELi fondidest, eelkõige Euroopa Sotsiaalfond+-ist ja ELi taasterahastust „Next Generation EU“, et edendada sotsiaalset kaasatust ja tööturul osalemist ning võidelda vaesuse vastu;

KUTSUB Euroopa Komisjoni ÜLES aluslepingutes sätestatud pädevuse piires ning võttes samal ajal nõuetekohaselt arvesse riiklikke olusid:

22. ALGATAMA liidu raamistiku ajakohastamise, et tõhusalt toetada ja täiendada liikmesriikide riikliku miinimumsissetuleku kaitse poliitikat;

KUTSUB komisjoni, sotsiaalkaitsekomiteed ja tööhõivekomiteed ÜLES kooskõlas nende vastavate pädevustega ning riiklikke olusid arvesse võttes:

23. ARENDAMA EDASI olemasolevat ELi võrdlusanalüüsi miinimumsissetuleku kaitse valdkonnas, et hõlbustada tulemuslikkuse jälgimist ja toetada poliitikameetmeid miinimumsissetuleku kaitse kolmes põhimõõtmes, milleks on piisavus, juurdepääs ja tugiteenuste, sealhulgas tööturul osalemist võimaldavate teenuste osutamine; ning
24. KOOSTAMA korrapäraselt ühisaruande, et analüüsida ja vaadata läbi liikmesriikides miinimumsissetuleku kaitse arendamisel tehtud edusammud, tuginedes ELi tasandil kehtestatud miinimumsissetuleku kaitse võrdlusanalüüsi raamistikule. Aruandes tuleks eelkõige empiirilisel analüüsida miinimumsissetuleku kaitse rolli tööhõive toetamisel ja vaesuse ning sissetulekute ja võimaluste ebavõrdsuse, sealhulgas soolise ebavõrdsusega tegelemisel. Aruanne peaks hõlmama miinimumsissetuleku kaitse kättesaadavuse, piisavuse ja võimaldavate tegurite kohaldamist. Samuti tuleks selles uurida miinimumsissetuleku kaitse potentsiaali majanduse ja ühiskonna stabiliseerimisel majanduslanguse ajal koostoimes muude tööhõive toetamise ja sotsiaalkaitse meetmetega.